

انتشارات اخلاق و تربیت

فقه تربیت!

جلد سوم

تربیت کودک

محمدتقی هادی زاده

سال ۱۴۰۳

سرناسه: هادی زاده، محمدتقی، ۱۳۴۱ -
 عنوان و نام پدیدآور: فقه تربیت (جلد سوم)؛ تربیت کودک / محمدتقی هادی زاده.
 مشخصات نشر: قم: مؤسسه فرهنگی هنری اخلاق و تربیت نبوی قم،
 انتشارات اخلاق و تربیت، ۱۴۰۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۵۲ ص.؛ ۱۵ × ۲۲ س.م.
 شابک دوره: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۹۲۶۸۱ - ۵ - ۵
 شابک جلد (سوم): ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۹۳۵۲۳ - ۸ - ۰
 بیت فهرست نویسی: فیفا
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: اسلام و آموزش و پرورش
 Islamic education
 آموزش و پرورش (فقه)
 Education (Islamic law)
 تربیت اخلاقی-- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 Moral education-- Religious aspects -- Islam
 اخلاق اسلامی
 Islamic ethics
 رده‌بندی کنگره: BP۲۳۰/۱۸
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۷
 رده‌بندی کتابشناسی ملی: ۹۱۰۲۰۴۴

WWW.KETAB.IR
WWW.KETAB.IR

فقه تربیت (جلد سوم)؛ تربیت کودک

مؤلف: محمدتقی هادی زاده
 ناشر: انتشارات اخلاق و تربیت
 صفحه‌آرا: ابراهیم همایی
 طراح جلد: محمدصادق پور وهاب
 نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۳
 شمارگان: ۳۰۰ نسخه
 شماره مسلسل انتشار: ۳۷
 شماره مسلسل چاپ اول: ۲۹

اخلاق و تربیت

تمامی حقوق نشر مکتوب اثر متعلق به ناشر است
 قم، بلوار شهید صدوقی، خیابان شهید شهبازی، پلاک ۱۳

انتشارات اخلاق و تربیت

تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۹۳۹۲۵۹

همراه: ۰۹۹۴ ۱۱۸ ۷۷۲۷

فهرست مطالب

۱۳ سخن ناشر

۱۵ مقدمه

فصل اول

کلیات

۱۹ بخش اول: نیازها و مشکلات کودک

۲۰ الف) نگاه محدود

۲۱ ب) نگاه عمیق و گسترده

۲۵ ج) نگاه دوره‌ای و منطقه‌ای

۲۶ د) نگاه فرادوره‌ای و فرامنطقه‌ای

۲۹ بخش دوم: عناصر مؤثر در شکل‌گیری رفتارها و اندیشه‌های تربیتی

۳۰ الف) شناخت ما از کودک

۳۰ ب) محیط تربیت کودک

- ج) خواست و هدف پدر و مادر و صاحبان اندیشه از تربیت کودک..... ۳۱
- بخش سوم: روش‌های پاسخ‌گویی و راه‌حلیابی برای نیازها، مسائل و مشکلات کودک ۳۳
- الف) رویکرد تجربه بشری ۳۴
- ب) رویکردهای دینی ۳۵
- رویکرد اول: اتکا به سیره عقلا و تجربه بشری غیرمخالف با دین ۳۶
- رویکرد دوم: جمع‌آوری روایات موردی در تربیت ۳۶
- رویکرد سوم: جمع‌آوری روایات راهبردی در تربیت ۳۷
- رویکرد چهارم: ترکیب بین یافته‌های بشری و گزاره‌های دینی ۳۷
- بخش چهارم: ارزیابی رویکردهای دینی در پاسخ‌گویی و راه‌حلیابی برای نیازها، مسائل و مشکلات کودک ۳۹
- ارزیابی رویکرد اول: سیره عقلا و تجربه بشری غیرمخالف با دین ۴۰
- ارزیابی رویکرد دوم: جمع‌آوری روایات پراکنده ۵۰
- ارزیابی رویکرد سوم: توجه به روایات راهبردی ۵۳
- ارزیابی رویکرد چهارم: ترکیب یافته‌های بشری با آموزه‌های وحیانی ۵۷

فصل دوم

روش دستیابی به طرح تربیت کودک از منابع وحیانی

- بخش اول: گام‌های استفاده از آیات و روایات ۶۵
- گام اول: شناسایی، جمع‌آوری و جمع‌بندی مشکلات و مسائل تربیت کودک... ۶۵
- گام دوم: پالایش و تنظیم مسائل ۶۹
- گام سوم: شناسایی منابع پاسخ‌گویی به مسائل و مشکلات ۷۲

۷۷	بخش دوم: اهداف و حیانی تربیت در دوره بلوغ
۷۸	رشد
۸۳	قیام و تفکر
۹۱	بخش سوم: محیط تربیت
۹۱	مفهوم محیط تربیت
۹۲	ضرورت توجه به محیط در تربیت و حیانی
۹۳	راه‌های اثبات تأثیرگذاری محیط بر کودک
۹۳	یک (تجربه)
۹۴	دو (روایت امام صادق <small>علیه السلام</small>)
۹۸	توجه آیات و روایات به محیط
۱۰۰	اقسام محیط‌های تربیتی
۱۰۱	محیط سازگار
۱۰۲	محیط ناسازگار
۱۰۳	محیط پویا
۱۰۷	بخش چهارم: استعدادها و ظرفیت‌های کودک
۱۰۷	منظرهای شناخت استعدادها و ظرفیت‌های کودک
۱۰۸	منظر اول: اندازه و ارزش وجودی کودک
۱۰۸	منظر دوم: ظرفیت‌های زمینه‌ساز حفاظت از کودک
۱۰۹	منظر سوم: ظرفیت‌های شکل‌دهنده، حرکت‌دهنده و کنترل‌کننده کودک
۱۱۰	راه‌های شناسایی استعدادها و ظرفیت‌های کودک
۱۱۰	۱. تجربه حضوری
۱۱۱	۲. تجربه حصولی

۳. آیات و روایات ۱۱۳

فصل سوم

تبیین منظرهای استعدادها و ظرفیت‌های کودک

بخش اول: استعدادها و ظرفیت‌های بیان‌کننده ارزش وجودی کودک ۱۱۷

راه‌های رسیدن به اندازه وجودی کودک ۱۱۹

۱. تجربه حضوری ۱۲۰

۲. تجربه حصولی ۱۲۰

الف) تجربه ما از دیگران ۱۲۰

ب) گذر از این دیگران ۱۲۱

۳. آیات و روایات ۱۲۱

آیات و روایات بیان‌کننده بصیرت و سرزنشگری انسان نسبت به خودش ۱۲۲

آیات و روایات بیان‌کننده استنتاج و نتیجه‌گیری ۱۲۷

آیات و روایات بیان‌کننده ارزیابی و سنجش ۱۳۴

آیات بیان‌کننده احساس حب یا عشق ۱۴۱

آیات بیان‌کننده احساس خوف یا ترس ۱۴۶

ظرفیت و ارزش وجودی کودک، مبنای هدف‌گذاری تربیتی ۱۵۰

(۱) تجربه حضوری ۱۵۰

(۲) تجربه حصولی ۱۵۱

(۳) آیات و روایات ۱۵۲

بخش دوم: استعدادها و ظرفیت‌های زمینه‌ساز حفاظت از کودک در برابر هجوم‌ها .. ۱۵۷

احساس شخصیت ۱۵۸

۱۵۸	معنای اول: هویت فردی
۱۶۰	معنای دوم: شخصیت در برابر وابستگی و انفعال
۱۶۰	عناصر شخصیت
۱۶۱	راه‌های احراز احساس شخصیت
۱۶۱	راه اول) تجربه حضوری
۱۶۲	راه دوم) تجربه حصولی
۱۶۳	راه سوم) آیات و روایات
۱۸۰	احساس استقلال
۱۸۱	راه‌های احراز احساس استقلال
۱۸۱	راه اول) تجربه حضوری
۱۸۲	راه دوم) تجربه حصولی
۱۸۲	راه سوم) آیات و روایات
۱۹۱	احساس حق طلبی
۱۹۱	راه‌های احراز احساس حق طلبی
۱۹۱	راه اول) تجربه حضوری
۱۹۲	راه دوم) تجربه حصولی
۱۹۲	راه سوم) آیات و روایات
۱۹۵	احساس غرور
۱۹۸	راه‌های احراز احساس غرور
۱۹۸	راه اول) تجربه حضوری
۱۹۹	راه دوم) تجربه حصولی
۲۰۰	راه سوم) آیات و روایات

- کارکرد احساس ها ۲۰۳
- بخش سوم: ظرفیت های تأثیرگذاری و نفوذ در کودک ۲۰۵
- راه های احراز این ظرفیت ها ۲۰۶
- الف) تجربه حضوری و حصولی ۲۰۶
- ۱) احساس تقلید ۲۰۷
- ۲) احساس رقابت ۲۰۸
- ۳) احساس کنجکاوی ۲۰۹
- ۴) احساس حق طلبی ۲۰۹
- ۵) احساس کمال طلبی و بهتر طلبی ۲۱۰
- ۶) احساس محبت و عشق ۲۱۱
- ۷) احساس ترس ۲۱۱
- ۸) احساس شخصیت ۲۱۱
- ۹) احساس غرور ۲۱۲
- ۱۰) احساس مقبولیت ۲۱۲
- ۱۱) احساس مسئولیت ۲۱۳
- ۱۲) احساس حیا یا خودداری ۲۱۳
- ۱۳) احساس همدردی ۲۱۴
- ۱۴) احساس ترحم و دلسوزی ۲۱۴
- ۱۵) احساس همکاری ۲۱۵
- ب) آیات و روایات ۲۱۶
- ۱) آیات و روایات بیان کننده احساس رقابت ۲۱۶
- ۲) آیات و روایات بیان کننده احساس مقبولیت ۲۲۲

فصل چهارم روش تربیت کودک

- ۲۳۱..... جمع‌بندی مباحث گذشته
- محور اول: نیازها و مشکلاتی که به رفتارها، اندیشه‌ها و مکتب‌های تربیتی می‌انجامد... ۲۳۲
- محور دوم: رویکرد دوره‌ای و منطقه‌ای و رویکرد فرادوره‌ای و فرامنطقه‌ای ۲۳۲
- محور سوم: عناصر مؤثر در شکل‌گیری رفتارها، اندیشه‌ها و مکتب‌های تربیتی..... ۲۳۳
- محور چهارم: روش‌های پاسخ‌گویی و راه‌یابی برای نیازها، مشکلات و مسائل..... ۲۳۴
- محور پنجم: طرح و برنامه متکی به وحی برای تربیت کودک ۲۳۴
- روش تربیت کودک..... ۲۳۶
- محور اول: اهداف تربیت کودک بر اساس آیات ۲۳۷
- محور دوم: محیط‌های تربیت کودک ۲۳۹
- محور سوم: ظرفیت‌های کودک ۲۴۰
- اندازه و ارزش وجودی کودک..... ۲۴۱
- ظرفیت‌های حفاظت‌کننده از کودک در برابر آسیب‌ها..... ۲۴۲
- ظرفیت‌های تأثیرگذار بر نفوذ در کودک ۲۴۳
- نتیجه‌گیری بحث ۲۴۵
- فهرست منابع ۲۵۱

مقدمه

کتاب تربیت کودک حاصل چهارده درس گفتار از آقای محمدتقی هادی زاده است که در بستر دوره آموزشی «عهد» ارائه شده است. این دوره آموزشی در مهرماه سال ۱۳۹۹ و به همت «جامعه فعالان تربیتی فتح الفتوح» برگزار شد. مخاطبان اصلی این دوره حدود ۸۰ نفر از طلاب سطوح عالی و درس خارج از سراسر کشور بودند. در این جلسات، حجت الاسلام هادی زاده تربیت کودک را در چهار فصل بررسی و تبیین کرده است.

پس از پیاده سازی صوت درس ها و تنظیم اولیه متن آنها، بر آن شدیم تا آن را به صورت یک اثر مکتوب، به جامعه علمی و فعالان عرصه تربیت اسلامی عرضه کنیم. ساختار اصلی این کتاب بر پایه همین چهارده گفتار بنا نهاده شد؛ ما در تنظیم و ویرایش متن اولیه این درس ها و تبدیل آن ها به متن قابل انتشار به صورت کتاب، کوشیده ایم تا کمترین دخل و تصرف را داشته باشیم. افزون بر تنظیم متن و ویرایش آن، آیات و روایات و اقوال مطرح شده در بحث ها استخراج شده و پس از تصحیح و تکمیل موارد ناقص، نشانی آن ها در پاورقی آورده شده است.

معاونت پژوهش

جامعه فعالان تربیتی فتح الفتوح